

Olsztyn, 4 sierpnia 2018 r.

PS-V.431.1.13.2018. ICH

*Pani
Barbara Nalińska
Dyrektor
Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki
Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu
ul. Chrobrego 4*

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-VI.0030.186.2018z dnia 9 marca 2018 roku /akta kontroli str. 1/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Izabela Chowańska - główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Katarzyna Brewka - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Socjalizacyjnej Całodobowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu. Czynności kontrolne rozpoczęto 12 marca 2018r. i zakończono w dniu 14 marca 2018 r. Przedmiotem kontroli była ocena stanu przestrzegania praw dziecka, realizacji podstawowych funkcji i zadań placówki opiekuńczo-wychowawczej, a także stopnia realizacji uwag i wniosków Rzecznika Praw Dziecka, w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.), zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720), zwanego dalej rozporządzeniem,
- Konwencji o prawach dziecka (Dz.U.1991, nr 120 poz. 526 ze zm.).

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

1. Placówka / SCPOW/ kontrolowana jednostka – co oznacza: Socjalizacyjną Całodobową Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą w Elblągu, ul. Chrobrego 4;
2. Dyrektor / kierownik kontrolowanej jednostki – co oznacza: Dyrektora Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu, panią Barbarę Nalińską,
3. Zastępca Dyrektora – co oznacza Zastępcę Dyrektora Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu, panią Monikę Józefowicz;
4. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu,

5. Regulamin kieszonkowego – co oznacza: Regulamin przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez dzieci od 5 roku życia do czasu opuszczenia placówki w Socjalizacyjnej Całodobowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu,
6. Diagnoza – co oznacza diagnozę psychofizyczną, w rozumieniu § 14 Rozporządzenia,
7. Aktualizacja – co oznacza aktualizację diagnozy psychofizycznej danego dziecka.

Kontrolą objęto okres od 10 marca 2017 roku, do dnia jej zakończenia i przeprowadzono ją w obecności pani Barbary Nalińskiej - Dyrektora Placówki oraz pani Moniki Józefowicz – Zastępcy Dyrektora Placówki, w oparciu o analizę prowadzonej w Placówce dokumentacji, a także informacje przekazane bezpośrednio przez pracowników oraz przez wychowanków. Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę. Działalność Placówki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z uchybieniami i nieprawidłowościami**.

I. Ustalenia dotyczące organizacji Placówki:

Socjalizacyjna Całodobowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Elblągu jest publiczną placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego, przeznaczoną dla 30 wychowanków, prowadzoną przez Miasto Elbląg. Usytuowana jest w wolnostojącym dwupiętrowym budynku. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą Placówką kierowała pani Barbara Nalińska.

Dokumentem regulującym pracę Placówki jest *Regulamin Organizacyjny Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu* /akta kontroli str. 2-25/, wprowadzony Zarządzeniem nr 1/2016 Dyrektora Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu z dnia 4 stycznia 2016 roku.

W dniu podjęcia czynności kontrolnych stan osobowy wychowanków wynosił 26 osób. W ramach Placówki funkcjonowały dwie grupy wychowawcze:

- grupa I - licząca 14 osób (w tym 3 przebywające w MOW),
- grupa II – licząca 12 osób (w tym 1 przebywająca w MOW)

Wykazy wychowanków stanowią **akta kontroli str. 26 i 27**.

W toku kontroli stwierdzono, że w kontrolowanej jednostce przebywało dwoje wychowanków poniżej 10 roku życia (Kacper i Julia), które na mocy art. 95 ust. 2 umieszczone zostały w instytucjonalnej pieczy zastępczej wraz ze starszym rodzeństwem. Dzieci te w dniu rozpoczęcia czynności kontrolnych zostały umieszczone wraz z rodzeństwem w rodzinnej pieczy zastępczej.

Z wykazu pracowników, według stanu na dzień 12 marca 2018r. wynika, że do pracy bezpośredniej z dziećmi zatrudnionych było 16 wychowawców (w tym 3 osoby przebywające na urlopie macierzyńskim i 2 na długotrwałym zwolnieniu lekarskim), natomiast pomoc specjalistyczną zapewniali psycholog, pedagog, pracownik socjalny i pielęgniarka /akta kontroli str. 28-33/.

II. Ustalenia dotyczące przestrzegania w Placówce praw dziecka:

W ramach postępowania kontrolnego zbadano dokumentację indywidualną dzieci. Przeprowadzono indywidualne rozmowy z obecnymi w Domu wychowankami, na temat

przestrzegania praw dziecka, ich pobytu oraz warunków, jakie oferuje Placówka. Rozmowy kierowane przeprowadzono z trzynastoma wychowankami. Z pozostałymi nie udało się porozmawiać z uwagi na:

- pobyt czterech wychowanków w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- odmowę sześcioro wychowanków.

Odstąpiono natomiast od przeprowadzania rozmów kierowanych z wychowankami, którzy pakowali swoje rzeczy i żegnali się z kolegami, w związku z umieszczeniem w rodzinie zastępczej. Wyniki rozmów kierowanych spisane zostały przez kontrolujących i stanowią **akta kontroli str. 34-124**, a ich podsumowanie i analiza ilościowa stanowią **akta kontroli str. 125-132**.

W toku kontroli dokonano oceny realizacji następujących praw dziecka:

Prawo do wypoczynku i zaspokojenia potrzeb rozwojowych - rozumiane jako prawo do czasu wolnego, organizowanego zgodnie z potrzebami dziecka, oraz prawo do rozwoju zgodnie z potrzebami odpowiednimi do etapu rozwojowego, w tym uczestnictwa w indywidualnych i grupowych zajęciach rekreacyjnych lub sportowych (w placówce i poza nią), zgodnie z zainteresowaniami i wyborem dziecka.

Z informacji uzyskanej od Dyrektora wynika, że dzieci dysponują czasem wolnym po zajęciach lekcyjnych, z wyłączeniem czasu przeznaczanego na odrabianie lekcji (od godz. 16.00 do 18.00) oraz w weekendy. Placówka, w każdej grupie wychowawczej, dysponuje salami wyposażonymi w sprzęt multimedialny, komputery oraz gry planszowe i edukacyjne, z których wychowankowie mogą na co dzień korzystać. Posiada przyległe do budynku boisko do gry w piłkę nożną oraz tereny zielone znajdujących się na posesji, na których odbywają się wydarzenia i uroczystości plenerowe. Nie dysponuje własnym placem zabaw dla maluchów. Najmłodsze dzieci w swoich pokojach mają zabawki dostosowane do ich wieku i potrzeb rozwojowych. Na plac zabaw dzieci chodzą do pobliskiego parku.

Z informacji sporządzonej przez p. Monikę Józefowicz wynika, iż w wolnym czasie dzieci i młodzież mogą korzystać z treningów piłki nożnej w klubie sportowym Olimpia Elbląg, tańców w Klubie „Promyk”, zajęć teatralnych w Centrum Spotkań Europejskich „Światowid”, zajęć tanecznych w szkołach, do których chodzą wychowankowie oraz zajęć organizowanych w Placówce /**akta kontroli str. 133-136**/.

Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji wynika, że w wolnym czasie wychowankom organizowano między innymi: turnieje sportowe, wyjścia do kina, na lodowisko, basen, wyjścia na lody, do McDonald's, wyjazdy do lasu, nad morze, imprezy plenerowe z ogniskiem i kiełbaskami. Szereg z tych działań było możliwe do zrealizowania dzięki funduszom ze Stowarzyszenia „Dar Serca”, powołanego przez pracowników Placówki. Dzięki działalności Stowarzyszenia udaje się finansować także dodatkowe formy wypoczynku czy atrakcje organizowane przez szkoły, do których chodzą dzieci – wycieczki krajoznawcze, zielone szkoły, wyjścia do kina czy teatru /**akta kontroli str. 137-143**/.

W rozmowach z kontrolującymi dzieci potwierdziły powyższe, na ogół nie narzekały na brak zajęć czy nudę. Poza wymienionymi powyżej formami zajęć czy okoliczności do wypoczynku wspomniały także zajęcia plastyczne, zajęcia czytelnicze, wspólne oglądanie telewizji, granie na X-Box, wyjścia do Bażantarni, wyjścia na łyżwy. Pojedyncze tylko głosy wskazywały, że „rzadko są jakieś wspólne zajęcia”, „siedzimy w placówce i robimy co

chcemy”.

Prawo do pomocy specjalistycznej – rozumiane jako prawo do pomocy psychologicznej i w radzeniu sobie z emocjami własnymi i innych osób, łagodzenia skutków separacji z rodziną.

W okresie objętym kontrolą praca psychologa koncentrowała się głównie na poradnictwie psychologicznym i terapeutycznym oraz udzielaniu wsparcia i redukcji bieżących napięć. Zajęcia te miały charakter głównie indywidualny i obejmowały także obserwacje wychowanków. Psycholog pracowała z dziećmi, które same zgłaszały taką potrzebę, lub wychowankami wskazanymi przez wychowawców. W oparciu o obserwacje wychowanków, analizę orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Elblągu oraz dodatkowe rozmowy z wychowawcami, do grupowych zajęć z psychologiem wskazano ośmioro wychowanków

Praca pedagoga koncentrowała się na organizowaniu i prowadzeniu różnych form pomocy pedagogicznej wychowankom, w tym prowadzeniu zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i wyrównawczych. Doraźnym poradnictwem i pomocą pedagoga objęto wszystkie dzieci, co do których zgłoszono potrzebę wsparcia, stałą, systematyczną indywidualną pomocą pedagogiczną objęto ośmioro

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą specjalistyczną pomoc wychowankowie SCPOW otrzymywali również w jednostkach wsparcia działających poza Placówką, oraz w szkołach:

- z pomocy psychologicznej w Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży, działającej przy Stowarzyszeniu KARAN w Elblągu korzystały dwie wychowanki,
- trzech wychowanków objętych zostało terapią uzależnień, prowadzoną przez Stowarzyszenie KARAN,
- w zajęciach socjoterapeutycznych prowadzonych na terenie Placówki przez pedagoga PPP Nr 1 – uczestniczyły dwie wychowanki,
- jeden wychowanek korzystał z terapii indywidualnej w Centrum Psychoterapii,
- w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne na terenie swojej szkoły brały udział dwie wychowanki,
- dwóch wychowanków na terenie swojej szkoły uczestniczyło w zajęciach logopedycznych,
- jedna wychowanka na terenie swojej szkoły objęta została indywidualnymi zajęciami: psychologicznymi, rewalidacyjno-logopedycznymi, rehabilitacyjnymi i rehabilitacyjnymi w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- jeden wychowanek na terenie szkoły uczestniczył w zajęciach rewalidacyjnych – terapii pedagogicznej, usprawnianiu ruchowym i terapii logopedycznej /**akta kontroli str. 133-136/**.

Z rozmów kontrolujących z wychowankami wynika, że siedmioro dzieci wskazało, że może liczyć na pomoc specjalistów, sześcioro wskazało konkretnie, że może liczyć i na panią pedagog i panią psycholog, oraz, że chodzą do nich, kiedy mają kłopoty. Dzieci zapytane o dostęp do specjalistów odpowiedziały, że zwykle nie ma z tym problemu, wiedzą kiedy mają

zajęcia grupowe a kiedy spotkania indywidualne.

Ustalono, że wszystkim obecnie przebywającym wychowankom sporządzono diagnozę i aktualizację diagnozy psychofizycznej. Dokumenty te zawierają elementy, o których mowa w § 14 ust. 3 i 4 rozporządzenia, a także widoczną pogłębioną analizę mocnych stron i potrzeb dziecka.

Zatrudnieni w Placówce specjaliści, zgodnie z § 17ust. 1 pkt 3 i 4 Rozporządzenia, dzieciom, z którymi prowadzili ciągłą i systematyczną pracę, prowadzili karty udziału w zajęciach z psychologiem i pedagogiem, wszystkim natomiast wychowankom sporządzali arkusze badań i obserwacji. Karty udziału w zajęciach, oprócz daty i podpisu specjalisty, zawierały informacje o rodzaju zajęć oraz opis ich przebiegu (ze wskazaniem zadań, jakie wykonywał wychowanek, tematu rozmowy oraz stopnia jego zaangażowania). Arkusze badań i obserwacji zawierały natomiast datę obserwacji, rodzaj badania / cel obserwacji, wnioski płynące z obserwacji oraz podpis specjalisty. Psycholog dokonywał obserwacji zwykle raz w miesiącu, pod wyznaczonym przez siebie kątem (np.: funkcjonowanie emocjonalne / proces adaptacyjny / stosunek do wychowawców / skłonność do zachowań pomocowych / skłonność do zachowań agresywnych). W przypadku obserwacji pedagogicznych dokonywane one były przeważnie raz w miesiącu, również w aspekcie przez pedagoga wyznaczonym (np. stosunek do obowiązku szkolnego / relacje z rówieśnikami / zachowanie w trakcie zajęć wyrównawczych/umiejętności komunikacyjne).

Prawo do życia bez przemocy – rozumiane jako prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdą, zaniedbaniem lub złym traktowaniem, zarówno ze strony rówieśników jak i dorosłych, stosowania wobec dziecka pozytywnej dyscypliny oraz prawo do pomocy w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi i rówieśnikami, zarówno na terenie placówki, jak i poza nią.

W okresie objętym kontrolą w Placówce obowiązywał wskazany na wstępie Regulamin organizacyjny, z którym, jak wynika z rozmów z dziećmi, wychowankowie zostali zapoznani po przybyciu do domu dziecka. Dokumentem systematyzującym reguły pobytu w Placówce jest również *Regulamin określający system zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujący w Socjalizacyjnej Całodobowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu*, wprowadzony Zarządzeniem nr 14/2017 z dnia 11 września 2017 r. /**akta kontroli str. 144-148/**.

W tym obszarze kontrolujący podjęli kwestię stosowania kar i nagród, traktowania wychowanków, pomocy w rozwiązywaniu sporów. W katalogu najczęściej stosowanych w Placówce kar wychowankowie wymienili:

- zakaz korzystania z komputera – 9 dzieci
- zakaz zwalniania się - 8 dzieci
- obniżone kieszonkowe – 3 dzieci
- dodatkowy dyżur – 3 dzieci
- zakaz używania telefonu – 2 dzieci
- zakaz oglądania TV- 1 dziecko
- zakaz używania X-Box – 1 dziecko

Jedenaścioro dzieci stwierdziło, że nie stosuje się kary polegającej na zakazie wyjścia/wyjazdu do domu, jedno dziecko wskazało, że nie mogło pójść do domu „*jak coś*

nabroiłam – na jeden wieczór, kolejnego dnia mogłam pójść do domu – to nie było sprawiedliwe”. Przy próbach wyjaśnienia tego zdarzenia dziecko podało, że „dawno to było”. Drugie dziecko wskazało: „*czasami jak się spóźnię to nie mogę wyjść*”. Kontrolujący nie stwierdzili stosowania kar naruszających godność dziecka.

W katalogu najczęściej stosowanych nagród wychowankowie wymienili:

- podwyższone kieszonkowe – 9 dzieci
- słodycze – 5 dzieci
- pochwała pisemna – 3 dzieci
- nagrody rzeczowe – 2 dzieci
- wyjścia do kina – 2 dzieci
- wydłużony czas na komputer – 2 dzieci
- wydłużony czas na zwalnianie się – 1 dziecko
- plusy – 1 dziecko

Ośmioro wychowanków stwierdziło, że wychowawcy zawsze reagują na użycie przemocy lub bójki pomiędzy wychowankami. Pięcioro z nich wskazało, że czasami zdarzały się sytuacje, w których wychowawca nie zareagował: „*czasami*”, „*nie zawsze reagują, czasami udają, że nie widzą jak się kłócą*”, „*często zdarza się tak z moim bratem – jest poniżany i ja np. poprosiłam panią żeby wyszła z „uczelni” i pobiłam [REDAKTOWANO] która bije brata*”, „*są takie sytuacje, dzieci wykorzystują sytuacje, gdy np. pan [REDAKTOWANO] wychodzi zapalić albo gdzieś schodzi i go nie ma 10-15 min.*”

Zapytani o to, czy i jak wychowawcy pomagają rozwiązywać spory i kłótnie pomiędzy wychowankami wskazali, że opiekunowie rozmawiają z nimi, tłumaczą, wyjaśniają i każą się przeprosić, czasem rozdzielają skłóconych wychowanków, czasami mediują, czasami grożą karami, pytają co się stało lub rozpytują świadków. Jedno dziecko wskazało, że sami muszą się dogadać. Natomiast, zapytani o pomoc w rozwiązywaniu sporów pomiędzy wychowankami a opiekunami, twierdzili, że: „*czasami pomaga pani psycholog*” (dwoje wychowanków), „*na bieżąco wszystko jest wyjaśniane*” (dwoje wychowanków), „*nie wiem*” (dwoje wychowanków). Pojedyncze wypowiedzi dzieci wskazywały, że: „*nie ma takich sytuacji*”, „*nikt, musimy się podporządkować*”, „*myślę, że wychowawca zawsze wygra*”, „*zazwyczaj to wychowawca próbuje załagodzić, rozwiązać spór*”, „*szukamy wsparcia u innych wychowawców*”.

W tej grupie praw kontrolujący zapytali każde dziecko także o to, czy kiedykolwiek zostało upokorzone, skrzywdzone bądź źle potraktowane przez opiekuna. Dziewięcioro dzieci nie doświadczyło takiej sytuacji, czworo wskazało: „*tak, wtedy kiedy słyszę to plotkowanie*”, „*np. kiedy mówią: nie rób z siebie ofiary*”, „*tak, ale przez siostrę czy inne dzieci*”, „*wiele razy poczułam się poniżona – może nie wprost, tak między wierszami*”. Wychowanków zapytano także o to, czy zdarzyła się sytuacja, aby pracownicy placówki używali brzydkich, wulgarnych słów w ich obecności, na co jedenaścioro dzieci zaprzeczyło takim zdarzeniom, dwoje wskazało: „*pan Jacek czasem przy starszych wychowankach*”, „*czasami jak się wkurzą, ale nas nie wyzywają*”. Kontrolujący zapytali wychowanków również o stosowanie przemocy fizycznej (uderzenia, szarpnięcia) ze strony dorosłych pracowników SCPOW, i tu żadne z dzieci nie wskazało aby doświadczyło przemocy osobiście, troje wychowanków przypomniało zdarzenie z okresu nieobjętego kontrolą: „*[REDAKTOWANO]*”, „*byłam świadkiem, jak uderzono kolegę na kolonii 2 lata temu, od tamtej pory nie było takich zdarzeń*”. Jedno z dzieci

udzieliło takiej odpowiedzi: „czasami tak jest jak ktoś nie przychodzi odrobić lekcji albo chce wyjść, to wychowawcy nie pozwalają, to wtedy szarpnie, żeby nie wychodził”. Z uwagi na fakt, iż zdarzenie, które zasygnalizowali wychowankowie było przedmiotem postępowania prokuratorskiego, kontrolujący odstąpili od gromadzenia materiału dowodowego w tej sprawie. Mając jednakże na względzie powyższe zdarzenie oraz pojedyncze sytuacje zgłaszane przez dzieci pouczono dyrektora SCPOW o spoczywającym na wychowawcach i całej kadrze obowiązku stałego panowania nad swoimi gestami, emocjami i słowami, tak aby nie powodowali sytuacji mogących naruszać dobro dziecka i jego godność osobistą oraz nietykalność cielesną.

Prawo do nauki – rozumiane jako prawo do wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, pomocy w odrabianiu lekcji, zapewnienia zajęć wyrównawczych i innych rozwijających wiedzę i umiejętności.

Ustalono, że w dacie kontroli wychowankowie realizowali obowiązek szkolny w:

- szkole podstawowej – 9 dzieci,
- w gimnazjum – 9 dzieci,
- w szkole zawodowej – 4 wychowanków,
- w liceum – 1 wychowanka,
- w technikum – 2 wychowanków,

Najmłodsza wychowanka była na etapie edukacji przedszkolnej.

Organizacja dnia przewiduje dwie godziny na naukę własną, tzw. „odrabianki” (od 16.00 do 18.00), w czasie których wychowankowie w salonach (nazywanych przez dzieci „uczelniami”) pod okiem wychowawcy mogą odrobić prace domowe, powtórzyć materiał z lekcji. Wychowankowie wskazali, że posiadają niezbędne podręczniki, pomoce i przybory szkolne. Wszyscy stwierdzili, że uzyskują pomoc nie tylko od wychowawców, ale i od starszych wychowanków, w odrabianiu lekcji. Zdecydowana większość ma też możliwość skorzystania z korepetycji, gdyby zaszła taka konieczność, troje z dzieci nie było takiego zdania, w tym jedno dziecko dodało: „nie było raczej funduszy na to [korepetycje], staram się radzić sobie sam, ale jest ciężko, bo tu sami humaniści”.

Na pytanie, czy Placówka umożliwi wychowankom / wspiera ich w rozwijaniu zainteresowań, zdolności i pasji, siedmioro odpowiedziało twierdząco, jedno z dzieci wskazało, że „chciałabym grać na pianinie”, kolejne: „Chciałabym chodzić na tańce ale za drogo”, dwoje odpowiedziało, że nie ma szczególnych zainteresowań.

W opinii kontrolujących istnieje konieczność, być może ponownego, omówienia z dziećmi kwestii uczestnictwa w zajęciach dodatkowych, rozwijających, hobbystycznych, również w kontekście możliwości finansowych Placówki tak, aby dać każdemu z dzieci szansę na rozwój indywidualnych zainteresowań czy realizację pasji.

Prawo do zaspokojenia potrzeb zdrowotnych – rozumiane jako zapewnienie dziecku dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz opieki w trakcie choroby.

Wychowankowie Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu, zgodnie z informacją przekazaną przez Dyrektora, objęci są podstawową opieką medyczną w niepublicznej przychodni „Medicus” w Elblągu. Placówka korzysta z pomocy pielęgniarki, zatrudnionej w Centrum. Pielęgniarka prowadzi zeszyt rozchodu leków, w którym

odnotowuje środki wydawane dzieciom do placówki za potwierdzeniem odbioru przez wychowawcę. Ponadto wpis o podanych lekach (zarówno stałych jak i doraźnych) widnieje również w kartach przebiegu dyżurów. Obowiązkową dokumentacją pielęgniarki jest również rejestr wizyt u lekarza rodzinnego, zawierający datę wizyty, imię i nazwisko dziecka, rodzaj badania, rozpoznanie, zalecenia dotyczące leczenia oraz ewentualne wskazanie leków i sposób dawkowania. Na wizytę do lekarza pielęgniarka zabiera także kartę dziecka, zawierającą wpisy z wizyt (zarówno u lekarza rodzinnego, jak i specjalisty), skierowania do poradni specjalistycznych, wyniki badań laboratoryjnych oraz karty wypisów leczenia szpitalnego.

Ponadto wychowawcy prowadzą dokumentację, o której mowa w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, to jest karty pobytu uwzględniające informacje o lekach podawanych dziecku oraz informacje o pobytach dziecka w szpitalu, regularnie dokonując w niej wpisów.

Ze *Sprawozdania merytorycznego* za 2017 rok wynika, że wychowankowie objęci byli między innymi opieką takich poradni: chirurgii dziecięcej, okulistycznej, ginekologicznej, zdrowia psychicznego, rehabilitacyjnej, laryngologicznej, dermatologicznej i siedmiu innych.

W rozmowach z inspektorami wychowankowie nie wskazali większych nieprawidłowości w realizacji prawa do opieki zdrowotnej. Zasadniczo stwierdzili, że są dobrze „zaopiekowani” w trakcie choroby, wszystkie zalecenia lekarskie są realizowane, jedno z dzieci powiedziało: *„raz tylko pani Ewa kazała mi pójść do szkoły mimo, że wymiotowałem”*. Wychowankom nie są znane przypadki podawania przez wychowawców leków psychotropowych w celu wyciszenia agresywnego zachowywania się.

Zapytani o to czy wychowawcy lub inni pracownicy palą papierosy w obecności wychowanków, troje z dzieci wskazało: *„przy garażach, ale na widoku”, „tylko na podwórku palą”, „na grupach nie palą, ale palą przy portierni albo na podwórku”*. W opinii organu nadzoru stosowanie praktyki, że można palić „w miejscach umownych” jest niezgodne z prawem powszechnie obowiązującym. Ustawa z dnia 8 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych wskazuje bowiem jednostki objęte zakazem palenia, wśród których widnieją jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Mając na uwadze, iż w chwili wejścia w życie w/w ustawy placówki opiekuńczo-wychowawcze widniały w systemie pomocy społecznej, przez analogię zakaz ten należy odnieść również do placówek opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Intencja ustawodawcy w tymże zakresie pozostała niezmienna, nadal jest to przeciwdziałanie uzależnieniu od używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ochrona zdrowia przed jego następstwami. Ponadto palenie na terenie SCPOW, jest niezgodnie z zapisami *Regulaminu określającego system zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujący w Socjalizacyjnej Całodobowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu*, który wyraźnie stanowi, iż *„Na terenie Placówki (także na boisku i wokół Domu) oraz podczas wspólnych wyjść poza teren, obowiązuje zakaz palenia tytoniu i innych substancji, spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych” /akta kontroli str. 144-148/*, który w opinii organu nadzoru obejmuje również wszystkich pracowników Placówki, nie tylko jej wychowanków.

Prawo do poszanowania tożsamości religijnej – rozumiane jako prawo do poszanowania środowiska religijnego, z którego wywodzi się dziecko, wychowania religijnego i praktyk religijnych zgodnych z tradycją i wyznaniem jego rodziny oraz zgodnie z jego wolą.

Zapisy dotyczące prawa dziecka do myśli, przekonań i wyznania zapisane są w § 29 ust. 1 pkt 7 Regulaminu organizacyjnego kontrolowanej jednostki.

Z informacji przekazanej przez panią Monikę Józefowicz wynika, że wszystkie dzieci przebywające w Domu, z wyjątkiem jednego, są wyznania rzymsko-katolickiego, i zgodnie z wolą rodziców lub opiekunów prawnych, posiadają możliwość rozwoju duchowego, religijnego czy korzystania z sakramentów. Wychowankowie nie wskazali, aby zmuszani byli do chodzenia do Kościoła, lub aby było im to zabraniane.

Prawo do bezpieczeństwa socjalnego – rozumiane jako prawo do: wyżywienia dostosowanego do potrzeb rozwojowych i zdrowotnych dziecka, prawo do zaopatrzenia w odzież i obuwie dostosowane do jego gustu, potrzeb i warunków pogodowych, prawo do wyposażenia w środki higieny osobistej oraz prawo do kwoty pieniężnej do własnego dysponowania.

- **Zaspokojenie potrzeb żywieniowych**

Z informacji przekazanej przez Zastępcę Dyrektora SCPOW wynika, że posiłki przygotowywane są w stołówce przez panie kucharki, w weekendy wychowankowie z pomocą wychowawcy gotują w swoich grupach. Produkty do spożycia przechowywane są w kuchni, zagospodarowanej zgodnie z § 18 ust. 3 pkt 4 rozporządzenia.

W rozmowach z dziećmi pojawiło się kilka sygnałów wskazujących na niedostateczne zaspokajanie potrzeb w tym zakresie. Pięcioro dzieci wskazało, że czasami czują się głodne, nienajedzone. W rozwinięciu odpowiedzi na zapytanie o ilość wyżywienia wskazywały: „*na weekendy bierzemy rzeczy na 3 dni a dzieci wyjadają, i my „z góry” nie mamy co jeść*”, „*w weekendy jest lepiej niż w tygodniu bo sami ustalamy jadłospis. Czasem zdarza się, że nie ma wyboru w lodówce więc jem co znajdę*”, „*bardzo często jest pusta lodówka, na weekendy nie wystarcza bo starsze dzieci wyjadają, a jak się to zgłasza wychowawcy to mówi: to co ja ci poradzę?*”, jedno dziecko wskazało „*mi nie smakuje*”. Na zapytanie czy dzieci mogą dostać jeść lub pić między posiłkami (swobodnie w ciągu dnia) zasadniczo odpowiadały tak, dodając „*jak coś jest*”.

W toku oględzin dokonano kontroli stanu zaprowiantowania, w lodówkach znajdujących się na poszczególnych grupach (w tym w grupie najstarszych wychowanków) znajdowały się jedynie podstawowe produkty, w niewielkich ilościach, co mogłoby potwierdzać słowa dzieci. Stąd też kontrolujący poddali analizie wybiórczo wskazane jadłospisy (od 13 do 17 listopada 2017 r. oraz od 3 do 12 marca 2018 r.), które (wyłączając dwudaniowe obiady), w zdecydowanej mierze oparte były na bardziej lub mniej urozmaiconych kanapkach oraz zupach mlecznych (do śniadania) /**akta kontroli str. 149-151/**.

Kwestia wyżywienia poruszona została z Dyrektorem i Zastępcą Dyrektora, kontrolujący zwrócili uwagę na potrzebę zapewnienia dzieciom różnorodności posiłków, stworzenia możliwości wyboru, a przede wszystkim niedopuszczania do sytuacji, aby w Placówce dziecko czuło się głodne. Dyrektor Nalińska przedłożyła kontrolującym informację, że „*aktualna stawka żywieniowa dla wychowanków wynosi 11,50 zł. Kwota ta została zatwierdzona w ramach posiadanego budżetu przez Skarbnika Miasta 17. 06. 2014 r.*”. W opinii organu nadzoru, biorąc pod uwagę znaczny wzrost cen produktów żywnościowych w stosunku do roku 2014 oraz przebywanie w Placówce starszych dzieci (w większości nastolatków powyżej 13 roku życia, a więc o większym zapotrzebowaniu energetycznym), istnieje konieczność

zweryfikowania faktycznych potrzeb w tym zakresie. Stanowisko takie już wcześniej zauważone zostało także przez Dyrektora Placówki, która, jak poinformowała, pismem z dnia 26 lutego br. zwróciła się do Referatu Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Elblągu o zwiększenie stawki żywieniowej do kwoty 13 zł, jednakże do dnia kontroli stanowisko w tejże sprawie nie zostało jeszcze rozstrzygnięte /**akta kontroli str. 152/**.

- **Zaopatrzenie w odzież i obuwie**

Z informacji uzyskanej od Dyrektora kontrolowanej jednostki wynika, że wychowankowie zaopatrywani są w odzież i obuwie w miarę potrzeb. Po zgłoszeniu przez dziecko potrzeby dokonania określonego zakupu prośba ta jest weryfikowana przez wychowawcę, który udaje się wówczas na zakupy z dzieckiem. Ustalono, że wychowankom prowadzono *Karty odzieżowe*, uwzględniające między innymi nazwę asortymentu, liczbę ubrań/butów zakupionych i własnych, datę i wartość zakupu oraz podpis wychowawcy i wychowanka. Dzieci, zasadniczo, nie zgłosiły kontrolującym krytycznych uwag na temat zaopatrzenia w odzież i obuwie. W pojedynczych przypadkach zwracały uwagę, że muszą długo czekać na „odzieżówkę” lub, że „w odzież zostają zaopatrzeni przez rodzinę” albo „sama sobie kupuję za pieniądze z praktyki”. Jednocześnie wychowankowie wskazali na problem z „odzyskaniem” swoich rzeczy po przekazaniu do pralni „skarpetek i spodni mi brakuje, nie wracają do mnie moje rzeczy, często brakuje ich jak oddaję do pralni”. W związku z powyższym kontrolujący zwrócili uwagę kierującą Placówką na potrzebę lepszej, lub być może innej, organizacji przekazywania i odbierania odzieży z pralni.

- **Zaopatrzenie w środki higieny osobistej**

Z ustaleń wynika, że dzieci zaopatrywane są w podstawowe środki higieny osobistej i kosmetyki indywidualnie w miarę zgłaszanych potrzeb. W razie zaistnienia potrzeby wychowawcy uzupełniają braki z magazynku, lub dokonują zakupu. W rozmowach z kontrolującymi wychowankowie nie zgłosili nieprawidłowości w tym zakresie, jednoznacznie przyznając, że środki te są w placówce dostępne w wystarczającej ilości.

- **Wyposażenie w kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dziecko.**

Placówka zapewnia wychowankom kwotę pieniężną do własnego dysponowania nie niższą niż 1% i nie wyższą niż 8% kwoty, o której mowa w art. 80 ust. 1 pkt 2 ustawy, co określone jest szczegółowo w *Regulaminie przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez dzieci od 5 roku życia do czasu opuszczenia placówki w placówce Socjalizacyjnej Całodobowej Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu*, wprowadzonego Zarządzeniem nr 15/2017 Dyrektora Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu z dnia 11 września 2017 roku (dalej zwanym: Regulaminie kieszonkowego) /**akta kontroli str. 153-155/**.

Zgodnie z w/w dokumentem wysokość kwoty kieszonkowego „uzależniona jest w pierwszej kolejności od możliwości finansowych Placówki, przy przestrzeganiu prawa wychowanka do otrzymania należnych mu 10 zł (...), może ulec zwiększeniu w przypadku wychowanków, u których wychowawcy stwierdzą zmianę funkcjonowania na lepsze lub funkcjonowanie na terenie placówki i poza nią w sposób nie budzący zastrzeżeń” /**akta kontroli str. 154/**.

Zgodnie z zapisami Regulaminu kieszonkowego jego wysokość dla danego dziecka ustala Dyrektor Placówki lub jego zastępca, w porozumieniu z wychowawcami Placówki. Każdy wychowanek informowany jest przez wychowawcę prowadzącego o wysokości proponowanego dla niego kieszonkowego i ma prawo wnieść ustnie lub pisemnie odwołanie

od ustalonej kwoty. Dyrekcja zobowiązana jest do wysłuchania stanowiska dziecka w tej sprawie, a po ewentualnym uwzględnieniu argumentów wychowanka może zmienić kwotę kieszonkowego.

Analiza wypłat kieszonkowego za okres czerwiec 2017 r. – luty 2018 r. wykazała, że średnia miesięczna kwota, jaką w tym okresie dysponowała Placówka, z przeznaczeniem na kieszonkowe, wyniosła:

- w grupie I - 267,86 zł, co w przeliczeniu na jednego wychowanka (z czternastu zwykle uprawnionych do kieszonkowego wychowanków) wyniosło około 19 zł. Wskazać należy, że na tę kwotę składa się jednorazowe zwiększenie w miesiącu listopadzie 2017 roku, w pozostałych miesiącach średnia miesięczna kwota kieszonkowego na jednego wychowanka wyniosła niespełna 16 złotych (15,68 zł) /**akta kontroli str. 156-161**/.
- w grupie II – 255,13 zł, co w przeliczeniu na jednego wychowanka (z trzynastu zwykle uprawnionych do kieszonkowego wychowanków) wyniosło około 19 zł. Na tę kwotę również składa się jednorazowe zwiększenie w miesiącu listopadzie 2017 roku, w pozostałych miesiącach średnia miesięczna kwota kieszonkowego na jednego wychowanka wyniosła nieco ponad 16 złotych (16,24 zł) /**akta kontroli str. 162-169**/.

Z analizy wypłat kieszonkowego wynika, iż wychowankowie potwierdzają odbiór kieszonkowego własnoręcznym podpisem, przy czym w przypadku list wypłat od czerwca 2017 roku do lutego 2018 roku w żadnym wypadku nie dokonano uzasadnienia wysokości kieszonkowego /**akta kontroli str. 156-169**/. Brak jest zatem informacji, z jakiego tytułu nastąpiło zwiększenie bądź utrzymanie na podstawowym poziomie kwoty poszczególnym wychowankom.

W indywidualnych rozmowach z kontrolującymi wychowankowie potwierdzili regularność otrzymywania kieszonkowego, żadne z dzieci nie wskazało, aby za karę pozbawione było kieszonkowego zupełnie. W dodatkowych pytaniach zwracali jednak uwagę na fakt, że kwota kieszonkowego jest bardzo mała, od wielu lat utrzymuje się na niskim poziomie: „*walczyliśmy tyle lat, już się przyzwyczailiśmy, że jest niskie*” ale „*nawet na doładowanie telefonu nie starcza*”. Wnioski i uwagi dzieci dotyczące kieszonkowego na bieżąco zostały przekazane kierującemu Placówką.

Prawo do regularnych kontaktów z rodziną – rozumiane jako prawo do regularnych kontaktów z członkami rodziny i osobami bliskimi dziecku, w tym w szczególności z rodzicami – na terenie placówki, w miejscu zamieszkania członków rodziny, jak i w sposób pośredni – poprzez kontakt telefoniczny lub elektroniczny, w tym przede wszystkim w dni wolne od nauki szkolnej oraz w trakcie ferii i wakacji, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Zgodnie z § 31 ust. 1 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego SCPOW, realizując przyjęte cele i zadania Placówka współdziała oraz utrzymuje kontakty z rodzicami lub innymi członkami rodzin dzieci w celu tworzenia warunków do ich powrotu do rodziny. Ciężar działań zmierzających do utrzymania lub rozwijania więzi emocjonalnych pomiędzy wychowankiem a jego bliskimi spoczywa w głównej mierze na wychowawcy oraz pracowniku socjalnym, którzy zobowiązani są do nawiązania współpracy zarówno z rodziną dziecka, jak i instytucjami działającymi na rzecz powrotu dziecka do swojego środowiska.

Zdecydowana większość wychowanków utrzymuje stały kontakt ze swoimi bliskimi, o czym świadczą wpisy w kartach pobytu, zawierające informacje na temat relacji dziecka

z osobami bliskimi oraz częstotliwości kontaktów z nimi. Z uwagi na fakt, iż większość wychowanków pochodzi z miasta Elbląga, niemal na każdy weekend, za zgodą Dyrekcji i o ile Sąd nie postanowił inaczej, mogą być urlopowani do domów rodzinnych.

W rozmowach z zespołem inspektorów dzieci nie wniosły krytycznych uwag w przedmiotowym zakresie. Zasadniczo też nie stwierdziły, aby wychowawcy ograniczali im kontakty z bliskimi.

Prawo do wyrażania opinii – rozumiane jako prawo do poszanowania podmiotowości dziecka, zapewnienie możliwości swobodnego wypowiedzania się, respektowanie prawa do swobody myśli, poglądów, poszanowania podmiotowości dziecka poprzez branie pod uwagę jego zdania w sprawach, które jego dotyczą, oraz istnienia zasad uczestnictwa dzieci w podejmowaniu decyzji ważnych dla wychowanków.

Zgodnie z zapisami § 29 ust. 1 pkt 11 Regulaminu, wychowankom przysługuje prawo do „*wyrażania opinii w sprawach, które ich dotyczą*”, które realizowane jest w toku ciągłej pracy opiekuńczo-wychowawczej. Z analizy dokumentacji indywidualnej dzieci wynika, że są wysłuchiwane również na okoliczność dokonania okresowej oceny sytuacji dziecka, co znajduje swoje odzwierciedlenie w sporządzanej po okresowej ocenie modyfikacji planu pomocy dziecku, podpisywanej przez wychowanków. Powyższe potwierdza realizację obowiązku wynikającego z art. 4 a ustawy, zgodnie z którym podmioty realizujące zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej winny wysłuchać dziecko, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają.

W rozmowach z kontrolującymi zdecydowana większość dzieci (z wyjątkiem jednego) potwierdziła, że mogą swobodnie wyrażać własne poglądy i myśli, również te dotyczące ich spraw. Większość przyznała też, że brane jest pod uwagę ich zdanie w sprawach dotyczących ich samych, w tym również ich przyszłości, w jednym przypadku pojawiło się stwierdzenie: „*to zależy od wychowawcy, nie zawsze przyznają mi rację*”.

Prawo do poszanowania prywatności – rozumiane jako prawo do poszanowania tajemnicy korespondencji, posiadania własnych pamiętek i osobistych przedmiotów oraz zachowania przez pracowników placówki tajemnicy związanej z osobistymi informacjami przekazanymi przez dziecko, z wyłączeniem uzyskania informacji o naruszeniu prawa, zagrożenia życia lub zdrowia, jak również prawo do poszanowania intymności dziecka, w tym zapewnienia możliwości zamykania pomieszczeń przeznaczonych do czynności fizjologicznych.

Dzieci przebywające w kontrolowanej jednostce mogą posiadać własność prywatną, np. telefony, tablety, zdjęcia, pamiętki, ubrania, własne zabawki, i w wolnym czasie mogą z nich korzystać. Ze względów bezpieczeństwa, ale też aby uniknąć kradzieży czy wymuszeń ze strony innych wychowanków, pieniądze lub inne wartościowe rzeczy mogą przekazać wychowawcy do zabezpieczenia.

W toku rozmów z dziećmi ustalono, że wychowawcy nie kontrolują ich rzeczy prywatnych (szafek, plecaków, kieszeni). Kontrole takie odbywają się tylko aby sprawdzić czystość lub porządek w szafkach lub *czasami, jak jest podejrzenie kradzieży*”. Żadne z dzieci nie stwierdziło, aby ich korespondencja, e-maile, sms-y były kontrolowane przez pracowników placówki, wychowankowie dodali, że „*sami pokazujemy, jak ktoś obcy do nas napisze albo obraźliwie ktoś napisze*”. Dziesięcioro dzieci stwierdziło, że nie zdarzyło się tak aby

pracownicy obraźliwie komentowali ich pochodzenie lub opowiadali niepowołanym osobom o ich sytuacji rodzinnej, prawnej. W trzech przypadkach wypowiedzieli się w następujący sposób: „o mojej sytuacji prawnej wiedzą chyba wszyscy”, „to było jakieś trzy lata temu, mówili o mojej sytuacji rodzinnej, nie pamiętam kto”, „słyszałam jak wychowawcy mówili na mój temat innym wychowankom i śmiali się”.

Ośmioro wychowanków stwierdziło, że wychowawcy pukają przed wejściem do pokoju, dwoje przyznało, że wcale nie pukają, troje wychowanków przyznało, że nie zawsze, przy czym dodało, że chcieliby aby zawsze pukali. Zdecydowana większość wychowanków nie potwierdziła, aby wychowawcy wchodzili do łazienki lub toalety wtedy, gdy dzieci z nich korzystają, jedna osoba stwierdziła, że tak się zdarza, przy czym zawsze wtedy wychowawcy pukają. W toku oględzin łazienek i toalet stwierdzono, że pomieszczenia te zawierają typowe zabezpieczenia w postaci zamków, kabiny prysznicowe wyposażone są w odpowiednie kotary.

Prawo do informacji - rozumiane jako zapewnienie dostępu do informacji i materiałów pochodzących z różnych źródeł, a w szczególności do tych, które mają na uwadze jego dobro. Wychowankowie Domu zostali zapoznani z prawami i obowiązkami, wskazali, że tematy związane z zasadami funkcjonowania są poruszane często na grupowych spotkaniach.

Wszyscy wychowankowie wskazali, że Placówka zapewnia możliwość dostępu do informacji, które są niezbędne aby mogli się rozwijać, poszukiwać wskazówek, porad czy odpowiedzi na nurtujące pytania. Wszyscy mają dostęp do prasy, mediów, książek, Internetu, mogą korzystać z dostępnych w salonie (tzw. „uczelni”) komputerów.

Prawo do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia – rozumiane jako prawo do zdobywania umiejętności niezbędnych w samodzielnym życiu, takich jak czynności samoobsługowe, załatwianie spraw urzędowych, korzystanie z usług, uczenie się ekonomii domowej, planowania czasu, obowiązkowości oraz rozwijania kompetencji i uprawnień zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy zarobkowej.

Ustalono, że na rok przed osiągnięciem pełnoletności osoby usamodzielniane wskazują opiekuna usamodzielnienia, zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy, oraz co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia opracowują wspólnie z opiekunem indywidualny program usamodzielnienia. W dacie kontroli w procesie usamodzielniania było dwoje wychowanków, którzy zgodnie z procedurą złożyli swoje programy usamodzielnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Elblągu. Czworo innych, zbliżających się do osiągnięcia pełnoletności wychowanków, miało wyznaczonych opiekunów usamodzielnienia.

Wszyscy wychowankowie potwierdzili, że wychowawcy podejmują działania ukierunkowujące ich do samodzielnego życia poprzez naukę gotowania, dokonywania zakupów żywnościowych i odzieżowych, gospodarowania pieniędzmi, załatwiania spraw urzędowych i pozyskiwania informacji w zakresie usamodzielnienia. Dziewięcioro wychowanków przyznało, że wie, na jakich zasadach mogą pozostać w Placówce po osiągnięciu pełnoletności, czworo, z uwagi na wiek jeszcze nie wiedziało.

III. Ustalenia dotyczące realizacji uwag i wniosków wskazanych przez Zespół Kontrolny Biura Rzecznika Praw Dziecka w piśmie z dnia 29czerwca 2017 r.

W toku kontroli zbadano także stan realizacji uwag i wniosków zawartych w „*Informacji o wynikach badania stanu przestrzegania praw dziecka, przeprowadzonego w dniach 7-8 marca 2017 roku w Całodobowej Socjalizacyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu, ul. Chrobrego 4* , która do Placówki wpłynęła w dniu 6lipca 2017 r. /**akta kontroli str. 217-254/**.

1. Należy bezwzględnie przestrzegać wszystkich praw dziecka, zawartych w Konwencji o prawach dziecka i aktach prawa krajowego, przy czym podstawą do wypracowania najlepszych rozwiązań w zakresie przestrzegania praw dziecka oraz zaspakajania jego potrzeb, powinno być wysłuchanie dziecka i jego podmiotowe traktowanie.

Z poddanej analizie dokumentacji prowadzonej w Placówce oraz rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, iż w badanym okresie nie zdarzyła się sytuacja mogąca świadczyć o łamaniu praw dziecka. Szczegółowo informację na temat stanu przestrzegania praw podopiecznych SCPOW w Elblągu opisano w II części niniejszego wystąpienia.

Jak podała kontrolującym Zastępca dyrektora, prawa dziecka są częstym tematem spotkań społeczności Placówki. Każde dziecko zostało zapoznane z zapisami Konwencji, omówiono na czym w praktyce polega realizacja tych praw, w tym także prawa do wyrażania własnej opinii w sprawach go dotyczących. Każde z dzieci otrzymało informacje o sposobach postępowania w sytuacji naruszenia jego praw, wraz ze wskazaniem sposobu zareagowania na wypadek krzywdzenia, oraz danych o instytucjach, mogących pomóc w takich sytuacjach (podpisane informacje znajdują się w teczkach dzieci).

Wychowankowie mogą się wypowiedzieć co do planów pomocy im opracowywanych lub co do modyfikacji celów w nich zawartych, zapoznawani są także z wnioskami zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Mogą wypowiedzieć swoje zdanie i swoją wolę bez obawy, że zostaną za to skarcone lub ukarane, co potwierdzały w rozmowach z kontrolującymi.

2. Należy bezwzględnie wyeliminować z pracy wychowawczej wszelkie formy przemocy - zarówno fizycznej, jak i emocjonalnej. Każda informacja o możliwości takiego postępowania ze strony pracownika Placówki wobec dziecka powinna skutkować pogłębioną diagnozą w ww. zakresie i - w przypadku jej potwierdzenia inicjować określone działania ze strony dyrektora bądź instytucji nadzorczych. Poszanowanie nietykalności cielesnej dziecka, nietykalności jego rzeczy osobistych oraz jego prywatności - w tym w sferze uczuć i przeżyć muszą być podstawą wszelkich działań podejmowanych w Placówce na rzecz dzieci.

Ustalono, iż w celu wyeliminowania z pracy wychowawczej nieprawidłowości, szczególnie wszelkich form przemocy, zarówno fizycznej, jak i emocjonalnej, dnia 20 marca 2017 roku odbyło się spotkanie kadry pedagogicznej z dyrektorem Placówki - panią Barbarą Nalińską, podczas którego, między innymi, omówiono szczegółowo właściwy sposób realizacji prawa do życia bez przemocy, rozumianego, jako prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej czy emocjonalnej zarówno ze strony rówieśników, jak i osób dorosłych oraz prawo do pomocy w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi i rówieśnikami, zarówno na terenie

placówki jaki poza nią. Dyrektor poinformowała kontrolujących, że podczas spotkania wskazała na bezwzględność konieczności i etyczny obowiązek każdego pracownika do podmiotowego traktowania dziecka, a także bliskich mu osób. Podkreśliła, że naganne jest wyrażanie krytycznych i oceniających uwag pod adresem dzieci, członków ich rodzin czy bliskich im osób a także używanie wobec nich słów obraźliwych i naruszających godność osobistą. Szczególnie Dyrektor zwróciła uwagę na bezwzględny zakaz kierowania do dzieci ironicznych, złośliwych komentarzy czy też egzekwowania konsekwencji niewłaściwego zachowania dzieci w sposób obraźliwy czy poniżający. Przypomniano kadrze, że od wszystkich osób pracujących bezpośrednio z dzieckiem, w szczególności od wychowawców, pedagogów i psychologów wymaga się kompetencji, opanowania i umiejętności podejmowania decyzji w sposób nienaruszający dobra dziecka.

Ponadto, w dniu 6 września 2017 roku odbyło się spotkanie kadry pedagogicznej z Zastępcą Dyrektora – panią Moniką Józefowicz, podczas którego pracownicy zostali zapoznani z treścią *Informacji o wynikach badania stanu przestrzegania praw dziecka, przeprowadzonego w dniach 7-8 marca 2017 roku w Całodobowej Socjalizacyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu, ul. Chrobrego 4*. Podczas spotkania szczegółowo omówiono wszystkie stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości, wychowawcy zostali ponownie zobowiązani do bezwzględnego przestrzegania wszystkich praw dziecka, podmiotowego traktowania dzieci a także wysłuchania ich opinii i zdania. Pracowników poinformowano również o konsekwencjach służbowych wynikających z niewłaściwego wykonywania obowiązków służbowych, w szczególności w sytuacjach, w których doszło do stosowania wobec dzieci przemocy zarówno słownej jak i fizycznej.

3. *Należy zapewnić dziecku godziwe warunki socjalne, pozwalające na właściwe funkcjonowanie w społeczeństwie, w tym wśród rówieśników (dostępność środków higienicznych, odzieży podobnej do tej, jaką noszą koledzy i koleżanki spoza Placówki, możliwości bardziej atrakcyjnego spędzania czasu wolnego);*

Placówka zapewnia dzieciom godziwe warunki socjalne, pozwalające na właściwe funkcjonowanie w społeczeństwie, w tym wśród rówieśników. Dzieci otrzymują środki zgodnie z osobistymi potrzebami, które zgłaszają wychowawcom. Wychowawcy dokonują zakupu środków higienicznych do poszczególnych grup i przechowują je w obrębie grupy po to, aby były one dostępne w każdej chwili. W sytuacji braku jakiegoś produktu istnieje możliwość dokonania zakupu, jeśli wystąpi taka potrzeba.

Zakupy odzieży dzieci są dokonywane w odpowiedzi na ich indywidualne potrzeby. Młodsze dzieci dokonują zakupów z wychowawcą, natomiast starsi wychowankowie samodzielnie. Mając na względzie pojedyncze, ale jednak występujące, uwagi wychowanków w zakresie zaopatrzenia w odzież podczas rozmów z kontrolującymi, poproszono o wyjaśnienie powyższej kwestii dyrektora Placówki. W wyjaśnieniu dyrektor wskazuje, iż w budżecie placówki na zakup odzieży w 2017 roku zaplanowano 4.570 zł i aby uatrakcyjnić zakupy a wychowankowie nie różnili się od swoich rówieśników, doposażenie dzieci w odzież nastąpiło również ze środków Stowarzyszenia „Radość Serca” powołanego przez pracowników placówek elbląskich na rzecz wychowanków. Wyjaśnienie stanowi **akta kontroli str. 210**

Wychowankom organizuje się czas wolny w możliwie najatrakcyjniejszych formach, a

ograniczenia jakie niekiedy powstają, wynikają ze względów finansowych. Również w tej dziedzinie Placówka posiłkuje się środkami pochodzącymi ze Stowarzyszenia „Radość Serca”.

- 4. Należy precyzyjnie określić w Regulaminie Placówki kwotę podstawową kieszonkowego, z uwzględnieniem wieku i potrzeb dziecka, a także jasne zasady modyfikowania tej kwoty oraz zasady odwołania się od decyzji wychowawcy w tej tak ważnej dla dziecka sprawie.*

Zalecenie powyższe zostało zrealizowane w zakresie możliwym do wykonania, z uwzględnieniem możliwości finansowych Placówki. Dyrektor Placówki, pani Barbara Nalińska zwróciła się z pisemną prośbą do Prezydenta Miasta Elbląga o zwiększenie środków w planach finansowych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wyjaśnienie Dyrektora dotyczące zapisów w regulaminie kieszonkowego wraz pismem do Prezydenta Elbląga stanowią **akta kontroli str. 211-217.**

Ustalono, że Zarządzeniem nr 15/2017 Dyrektora Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu z dnia 11 września 2017 roku uchylono poprzednio obowiązujący i wprowadzono nowy *Regulamin przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez dzieci od 5 roku życia do czasu opuszczenia placówki w Socjalizacyjnej Całodobowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu.* Określono w nim minimalną (podstawową) i maksymalną kwotę kieszonkowego oraz wskazano zasady modyfikowania kwoty podstawowej, mając na uwadze pozytywne zmiany w funkcjonowaniu dziecka lub jego funkcjonowania na terenie Placówki i poza nią. Zgodnie z uwagami i wnioskami, do regulaminu wprowadzono zasady odwoływania się od decyzji wychowawcy w sprawie wysokości kieszonkowego. Zapisano, iż *wysokość kieszonkowego ustala dyrektor socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej lub jego zastępca w porozumieniu z wychowawcami z grupy wychowawczej. W przypadku, gdy wychowanek nie zgadza się z ustaloną wysokością, dyrektor lub jego zastępca, wychowawcy i wychowanek spotykają się w celu rozpatrzenia złożonego ustnie bądź pisemnie odwołania od ustalonej kwoty kieszonkowego. Podczas spotkania dziecko ma możliwość wyrażenia swojego zdania i przedstawienia własnego stanowiska w sprawie, natomiast obowiązkiem pozostałych jest życzliwe wysłuchanie przedstawionych argumentów i uwzględnienie ich przed ponownym ustaleniem kwoty kieszonkowego. Dyrektor lub jego zastępca w porozumieniu z wychowawcami, jeśli jest to uzasadnione, zmienia podjętą decyzję lub pozostawia ją niezmienną precyzyjnie i jasno uzasadniając swoje stanowisko.*

- 5. Należy pamiętać, że ważnym prawem każdego dziecka jest jego prawo do wypoczynku. Dlatego należy tak opracować plan dnia wychowanka, aby znalazł się w nim czas także na zabawę i wypoczynek.*

Ustalono, że dzieciom zapewnia się czas wolny w porach uzależnionych od wyznaczonego czasu nauki w szkole. Wychowankowie rozpoczynający zajęcia lekcyjne w późniejszych godzinach mają czas wolny do czasu wyjścia do szkoły natomiast wychowankowie powracający ze szkoły wcześniej mają czas wolny do godziny 16.. (z przerwą na obiad o godzinie 14.00). Wychowankowie, którzy wcześniej odrobią lekcje także mogą

korzystać z czasu wolnego.

6. *Należy informować wychowanków o prawach dziecka oraz o możliwych sposobach postępowania w przypadku ich naruszenia.*

Wszyscy wychowankowie przebywający w Placówce zostali zapoznani z treścią dokumentów m.in., takich jak: Konwencja o prawach dziecka, list Rzecznika Praw Dziecka i Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2015 roku oraz zaleceniami dotyczącymi pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, Regulaminem organizacyjnym i innymi dokumentami wewnętrznymi Placówki.

Ponadto, każde dziecko otrzymało informację o sposobach postępowania w sytuacji naruszenia jego praw o następującej treści: *Jeżeli Twoje prawa są naruszane lub czujesz się krzywdzony przez postawy i zachowania innych osób, powinieneś natychmiast zgłosić się o pomoc, ponieważ NIKT nie ma prawa Cię krzywdzić. Możesz to zrobić wykorzystując różne sposoby:*

- opowiedz o tym komuś dorosłemu, kogo darzysz zaufaniem; może to być osoba z Placówki a także spoza; pamiętaj, każda osoba pracująca w Placówce ma obowiązek udzielenia Ci pomocy!

- zgłoś to instytucjom, którym obowiązkiem jest pomoc osobom krzywdzonym, dzwoniąc np.:

** pod nr telefonu: 800 12 12 12 (dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka - numer bezpłatny),*

** pod nr telefonu 997 lub 112 (Policja).*

Dzieci fakt zapoznania się z powyższymi dokumentami i informacjami potwierdziły własnoręcznymi podpisami.

W dniu 11 września 2017 roku Zastępca Dyrektora spotkała się z dziećmi i ponownie omówiono treść Konwencji o prawach dziecka. Dzieciom zwrócono szczególną uwagę na prawo do wypowiedzania się w sprawach dla nich ważnych oraz wyjaśniono co oznacza pojęcie „podmiotowe traktowanie”.

7. *Należy wzmocnić nacisk na pracę z rodziną biologiczną i rodzeństwem pozostającym w pieczy zastępczej w celu wykształcenia pozytywnej więzi między najbliższymi krewnymi biologicznymi.*

Ustalono, że wychowawcy kierujący procesem opiekuńczo-wychowawczym dzieci, pracownik socjalny, pedagog i psycholog pracują z rodzinami biologicznymi dzieci w celu wykształcenia pozytywnej więzi pomiędzy najbliższymi krewnymi. Praca z rodzicami wychowanków i ich krewnymi prowadzona jest w przypadku każdej z rodzin, która wykazuje choćby minimum woli do współpracy w dążeniu do wspólnego celu, jakim jest podtrzymanie lub wykształcenia pozytywnej więzi pomiędzy krewnymi. Wyżej wymienieni pracownicy podejmują także działania mające na celu kształtowanie czy utrzymanie pozytywnych więzi między rodzeństwem przebywającym w Placówce w zakresie możliwym do realizacji pod względem rozwojowym i osobowościowym dzieci.

Pracownik socjalny w ramach procedury pracy z rodziną dziecka umieszczonego w SCPOW w Elblągu, sporządza następującą dokumentację:

- kartę informacyjną dziecka zawierającą dane dziecka i informacje o strukturze rodziny, sytuacji zdrowotnej materialnej i warunkach lokalowych, przyznane formy pomocy, przebieg nauki szkolnej, trudności wychowawcze, stosunek rodziców do zaistniałej sytuacji (umieszczenie dziecka w placówce) oraz wnioski,
- diagnozę rodziny zawierającą opis struktury rodziny, jej historię i charakterystykę kryzysu, szczegółowe opisy funkcjonowania emocjonalnego rodziców, funkcjonowania zadaniowego i zadaniowego, a także opis problemów i potrzeb socjalnych rodziny oraz rokowania,
- plan pracy z rodziną zawierający cel główny i dostosowane do niego cele szczegółowe, metody pracy z rodziną oraz przewidywany termin realizacji. Do każdego celu szczegółowego są wyznaczeni również współrealizatorzy – psycholog, pedagog i wychowawcy. Plany pracy z rodziną zawierają również szczegółowy opis stopnia realizacji celu głównego oraz stopnia realizacji poszczególnych celów szczegółowych.

8. *Ważną rolę w pracy każdej placówki powinni odgrywać specjaliści - psycholog i pedagog. Właściwie ukierunkowana pomoc psychologiczno-pedagogiczna polegająca na ciągłości oddziaływań, prowadzona w oparciu o wnikliwą analizę podejmowanych działań pedagogicznych i psychologicznych może przyczynić się do pozytywnych zmian w zachowaniu dziecka.*

W pracy specjalistów zatrudnionych w Placówce za priorytet uznano pomoc psychologiczno-pedagogiczną polegającą na ciągłości oddziaływań. Analizie poddano plany pracy specjalistów oraz dokumentację przez nich prowadzoną, tj. dzienniki zajęć, karty udziału w zajęciach oraz arkusze badań i obserwacji.

Pedagog w planie pracy na 2018 rok /akta kontroli str. 218-221/ założył wykonanie następujących zadań:

- prowadzenie zajęć z dziećmi (m.in. grupowych i indywidualnych zajęć w zakresie terapii pedagogicznej, wnikliwą obserwację dzieci pod kątem potencjałów i deficytów obszarze zdolności poznawczych, udzielanie wychowawcom wskazówek do dalszej pracy),
- rozpoznawanie sytuacji życiowej dzieci (m.in. poprzez współdziałanie w monitoringu środowisk rodzinnych dzieci, sporządzanie dokumentacji i prowadzenie zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka a także prowadzenie poradnictwa pedagogicznego dla rodziców wychowanków Placówki),
- współpracę z sądem i innymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci,
- działania zapewniające osiągnięcie powodzenia szkolnego wychowanków,
- przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.

W planie pracy psychologa SCPOW na 2018 rok /akta kontroli str. 222-223/ uwzględniono następujące zadania:

- działania diagnostyczne (obserwację, wywiad psychologiczny, sporządzanie opinii i diagnoz, prowadzenie badań psychologicznych w celu poznania dziecka, ustalenia sprawności intelektualnej, określenia stopnia nabytych umiejętności, wykrycia deficytów rozwoju i dysfunkcji procesów poznawczych, zaburzeń zachowania, poznania zainteresowań i specjalnych zdolności z wykorzystaniem szerokiego wachlarza narzędzi diagnostycznych),

- współpracę z rodziną biologiczną - ukierunkowaną w pierwszej kolejności na powrót dzieci do domu rodzinnego a także budowanie prawidłowych relacji między dziećmi a rodzicami,
- współpracę z instytucjami,
- udział w procesie opiekuńczo-wychowawczym dzieci,
- działania terapeutyczne.

Do każdego zadania w ww. planach określono formy oraz terminy ich realizacji.

Poddana analizie dokumentacja prowadzona przez specjalistów, tj. dzienniki zajęć, karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa i pedagoga także arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych jest prowadzona bardzo rzetelnie. Wpisy w arkuszach obserwacji świadczą o wielopłaszczyznowej obserwacji dziecka, są bardzo rzeczowe, obszerne i regularne.

9. *Należy tak zaplanować godziny pracy psychologa oraz pedagoga, aby byli oni w większym zakresie dostępni dla dzieci w czasie, w którym przebywają one w Placówce i po zakończeniu nauki w szkole bądź nauki własnej miały możliwość spotkania ze specjalistami.*

Ustalono, że psycholog obecny jest w Placówce trzy razy w tygodniu w godzinach od 10.00 do 18.00 a w pozostałe dni od 8.00 do 16.00. Pedagog w ciągu trzech tygodni w miesiącu pracuje dwa razy w tygodniu od 10.00 do 18.00, a w ciągu jednego tygodnia w miesiącu dwa razy od 14.00 do 22.00, w pozostałe dni od 6.00 do 14.00 lub od 7.00 do 15.00. W sytuacjach wymagających obecności tych osób poza ustalonymi godzinami pracy, zarówno psycholog, jak i pedagog pozostają w gotowości do pomocy dzieciom. Praktyka wykazała także, że dzieci najchętniej biorą udział w zajęciach ze specjalistami w godzinach od 16.00 do 18.00, tj. w czasie trwania nauki własnej. Po zakończonej nauce i odrobieniu lekcji wychowankowie mają potrzebę odpoczynku i swobodnego gospodarowania czasem, trudno jest ich zmotywować do podjęcia kolejnego wysiłku związanego z pracą indywidualną czy grupową z psychologiem bądź pedagogiem.

10. *Należy wychowankom zapewniać udział w zajęciach specjalistycznych (socjoterapii czy psychoterapii), ściśle ukierunkowanych na zredukowanie bądź wyeliminowanie ich problemów, zgodnie z diagnozami psychofizycznymi dziecka. W tym celu należy przeanalizować sytuację i problemy dziecka. Sposób funkcjonowania konkretnego dziecka powinien stanowić punkt wyjścia do wyciągnięcia wniosków na temat konieczności podjęcia niezwłocznych działań na rzecz dziecka. Praca specjalistów powinna być należycie dokumentowana, z wyraźnym wskazaniem efektów podejmowanych przez nich działań. Należy prowadzić cykliczne zajęcia specjalistyczne polegające na złożonym ciągu oddziaływań psychologiczno-pedagogicznych przy zastosowaniu programów i ćwiczeń dostosowanych do specyficznych trudności i indywidualnych potrzeb dziecka.*

Wychowankom Placówki zapewnia się udział w zajęciach specjalistycznych, w tym psychoterapii i socjoterapii. Zajęcia z psychoterapii prowadzone są poza Placówką przez

certyfikowanych terapeutów Poradni Zdrowia Psychicznego KARAN i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 1 w Elblągu. Zarówno w Placówce jak i poza nią - w szkołach, do których uczęszczają dzieci prowadzone są grupy socjoterapeutyczne prowadzone przez pedagogów PPP Nr 1.

W pracy terapeutycznej Placówkę wspierała PPP Nr 1 oraz PPP Nr 2 w Elblągu. Specjaliści poradni wspomagali specjalistów SCPOW w zakresie badań diagnostycznych i kontrolnych. Z przeprowadzonych badań dzieci i młodzieży wynikała potrzeba systematycznej pomocy w nauce, by wychowankowie Placówki doświadczyli powodzenia szkolnego oraz by zniwelować braki edukacyjne.

Praca specjalistów dokumentowano w formie:

- dzienników zajęć,
- kart udziału w zajęciach specjalistycznych,
- arkuszy obserwacji.

Kontrolujący nie wnieśli uwag co do sposobu i rzetelności sporządzania dokumentacji przez specjalistów.

11. *Należy mieć na uwadze, że ważnymi elementami pracy z dzieckiem z zaburzeniami zachowania powinna być psychoterapia i socjoterapia. Hospitalizacja dziecka w szpitalu psychiatrycznym nie powinna być traktowana jako narzędzie do radzenia sobie z problemami wychowawczymi stwarzanymi przez dziecko. Konsultacja psychiatryczna może stanowić jedynie element diagnozy przyczyn problemów dziecka i możliwych form pomocy.*

Jak podała Z-ca dyrektora Placówki pani Monika Józefowicz, hospitalizacja wychowanka w szpitalu psychiatrycznym jest wynikiem jego sytuacji zdrowotnej, ocenianej przez lekarza psychiatrę i stosowana w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia dziecka, a także wówczas, gdy jego zachowanie stanowi zagrożenie dla zdrowia lub życia innych osób.

W okresie objętym kontrolą żadne spośród 31 wychowanków przebywających w tym czasie w Placówce nie było hospitalizowane w szpitalu psychiatrycznym.

12. *Należy przestrzegać organizacji pracy wychowawczej z dzieckiem, w tym trybu przeprowadzania rzetelnej diagnozy psychofizycznej i planu pomocy dziecku, uwzględniającego jego rzeczywiste potrzeby i potencjały. Wskazane jest stosowanie nowoczesnych metod pracy z dziećmi, czyli koncentracja na wykorzystywaniu mocnych stron dziecka, co ułatwia eliminowanie bądź łagodzenie deficytów.*

Kontrolujący poddali szczegółowej analizie wszystkie diagnozy psychofizyczne sporządzone wychowankom przybyłym do Placówki po otrzymaniu z Biura Rzecznika Praw

Dziecka „*Informacji o wynikach badania...*” oraz aktualizacje diagnoz sporządzone pozostałym wychowankom. Przedstawione kontrolującym diagnozy psychofizyczne wychowanków SCPOW sporządzone były rzetelnie z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów dzieci. Dokumenty te zawierały nie tylko opis stanu dziecka czy środowiska, z którego pochodzi, ale stanowiły bogate źródło informacji o jego mocnych stronach i zasobach.

Poddane analizie plany pomocy dziecku sporządzone były we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną dziecka, tj. MOPS w Elblągu. Wychowankowie byli zapoznawani z opracowanymi planami i zmianami do nich, co potwierdzali własnoręcznym podpisem. Modyfikacji planów dokonywano terminowo, to jest nie rzadziej niż co pół roku. Wychowawcy przeprowadzali analizę podejmowanych działań i stosowanych metod, dokonując o tym wpisów w planach pomocy dziecku.

W opinii kontrolujących w planach pomocy dziecku zbyt mało uwagi poświęca się na działania związane z rozwojem zainteresowań, stąd też kontrolujący w formie instruktażu udzielili wskazówek w tym zakresie, zwracając uwagę na konieczność korelacji tego dokumentu ze wskazaniami i informacjami zawartymi w diagnozach psychofizycznych.

Zastępca Dyrektora SCPOW poinformowała kontrolujących, że na spotkaniu z kadrami pedagogicznymi przeprowadzonym w dniu 6 września 2017 roku, omówiono szczegółowo istotę rzetelnego sporządzania diagnoz psychofizycznych i konstruowania planów pomocy dziecku.

13. *Należy modyfikować Plan pomocy dziecku na podstawie wniosków z badania skuteczności podejmowanych wcześniej działań, a także stosowanych metod i form pracy z dzieckiem. Wytyczony cel powinien być konkretny, mierzalny, osiągalny i określony w czasie.*

W Placówce odbyło się spotkanie wszystkich pracowników pracujących z dziećmi, podczas którego zalecono, aby plan pomocy dziecku sporządzano i prowadzono z uwzględnieniem wskazówek zawartych w *Informacji o wynikach badania stanu przestrzegania praw dziecka* przeprowadzonego przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka w Placówce. Uczulono także wychowawców, aby modyfikowali plany pomocy dziecku w porozumieniu i we współpracy z psychologiem i pedagogiem oraz by uwzględniali w nich potrzeby i potencjały dzieci.

Przedstawione kontrolującym plany pomocy dziecku zarówno sporządzone nowo przyjętym wychowankom jak i dzieciom już przebywającym, były modyfikowane na podstawie wniosków podejmowanych po analizie przeprowadzonych działań, stosowanych metod i form prac z dzieckiem. Wytyczone w planach pomocy dziecku cele są konkretne oraz posiadają wskazane termin, w których zakłada się ich osiągnięcie.

14. *W Regulaminie Placówki należy precyzyjnie określić funkcje poszczególnych osób pracujących bezpośrednio z dziećmi, tak aby dziecko wiedziało do kogo i w jakiej sprawie ma się zwrócić (nie należy łączyć funkcji psychologa i wychowawcy).*

Podczas spotkania z dziećmi, które miało miejsce 11 września 2017 roku, przekazana została informacja o funkcjach, jakie poszczególne osoby pełnią w Placówce i czym zajmuje się na swoim stanowisku dana osoba a także czego dzieci mogą od niej oczekiwać. Rozmowy z dziećmi potwierdziły, że posiadają one właściwą wiedzę na temat zadań psychologa,

pedagoga czy wychowawcy. W Placówce nie łączy się funkcji psychologa z funkcją wychowawcy.

15. *Rozważenia wymaga udzielenie wsparcia wychowawcom zgodnie ze wskazówkami zawartymi w Informacji, a w szczególności wzmocnienie systemu pomocy wychowawcom poprzez zapoznanie ich z nowoczesnymi technikami socjopedagogicznymi podczas cyklicznych szkoleń i warsztatów w tym zakresie.*

Ustalono, iż w okresie od października do grudnia 2017 roku pracownicy POW 2 mogli skorzystać ze zorganizowanych szkoleń podwyższających ich kompetencje i umiejętności oraz przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu /**akta kontroli str. 224**/. Tematycznie szkolenia te obejmowały następujące zagadnienia:

1. Rodzina bez przemocy /udział pedagoga/;
 2. Głos jako narzędzie pracy /udział trzynastu pracowników/;
 3. Umiejętność radzenia sobie ze stresem i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu /udział dwunastu pracowników/;
 4. Seksualność dzieci i młodzieży (zachowania normatywne i problemowe) /udział dziesięciu pracowników/;
 5. Jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dzieci - szkolenie zorganizowane tylko dla SCPOW /udział dwudziestu osób w tym pedagoga i psychologa/.
16. *Wskazane jest nawiązanie systematycznej współpracy z wolontariuszami. Osoby zaangażowane w sprawy społeczne swoją pracą wzbogacą ofertę wychowawczą Placówki. Zapewnienie transparentności tego miejsca będzie też sprzyjało lepszej pracy Placówki. Przy udziale wolontariuszy nastoletni wychowankowie będą mieli m.in. możliwość nabycia umiejętności nawiązywania relacji z nowopoznanymi osobami, gotowości do współpracy oraz poczucia odpowiedzialności.*

Z informacji przekazanej przez Z-cę Dyrektora Placówki wynika, iż kontrolowana jednostka jest otwarta na współpracę z wolontariuszami i taką prowadzi. Wynikiem tej współpracy jest pomoc, jaką Placówka otrzymuje ze strony osób zaprzyjaźnionych – np. remont dwóch kuchni w grupach wychowawczych. Kuchnie wyposażono w nowe meble, kuchenki, zmywarki, mikrofalówki i drobny sprzęt AGD. Ponadto, Placówka otrzymała meble do pokoi, w których dzieci odrabiają lekcje. Wolontariusze są także organizatorami różnych imprez okolicznościowych, takich jak Dzień Dziecka, Mikołajki, itp. Ze współpracy z osobami z poza Placówki rodzą się osobiste relacje dzieci z poszczególnymi osobami. Dzięki tym przyjaźniom dzieci mają możliwość poznawania środowiska poza placówką i naturalnej socjalizacji.

Jednocześnie SCPOW współpracuje z elbląskimi szkołami wyższymi, których studenci odbywają praktyki, w ramach których dzieci otrzymują dodatkową pomoc dydaktyczną oraz uczestniczą w różnych zajęciach tematycznych.

17. *Należy realizować w procesie usamodzielniania wychowanków wskazówki zawarte w dokumencie opracowanym przez Rzecznika Praw Dziecka pt.: Zalecenia Rzecznika Praw*

Dziecka w zakresie skutecznego usamodzielniania dzieci umieszczonych na podstawie orzeczenia sądu w pieczy zastępczej i różnego rodzaju placówkach, a także opuszczających domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży (zał. nr 1 do Informacji).

W procesie usamodzielniania wychowanków Placówki realizuje się Zalecenia Rzecznika Praw Dziecka w zakresie skutecznego usamodzielniania dzieci umieszczonych na podstawie orzeczenia sądu w pieczy zastępczej i różnego rodzaju placówkach, a także opuszczających domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży

18. *Celem właściwej realizacji praw dziecka wskazanym jest wdrożenie do pracy z dziećmi Zaleceń dotyczących pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, opracowanych i podpisanych przez Rzecznika Praw Dziecka oraz ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, a następnie przekazanych do realizacji w październiku 2012 roku za pośrednictwem Wojewodów (zał. nr 2 do Informacji).*

Wszyscy pracownicy pedagogiczni zapoznani zostali z treścią „Zaleceń dotyczących pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych” oraz zobowiązani do ich stosowania.

IV. Pozostałe ustalenia

W toku oględzin Placówki stwierdzono, że dzieci posiadają mało zindywidualizowane miejsca do spania i nauki. Uwagę kontrolujących zwróciła ściana oddzielająca 2 pokoje zawierająca duże przeszklenie, która zarówno w opinii wychowanków jak i zespołu inspektorów, nie zapewniała poczucia prywatności, pomimo zawieszenia na niej zasłony. Ponadto, zdecydowana większość pokoi w estetyce oraz umeblowaniu przypomina raczej pomieszczenia internatu, nie stwarzając tym samym przytulnej, domowej atmosfery.

Podkreślenia natomiast wymaga fakt, iż dzięki pozyskaniu sponsorów udało się odremontować i bogato doposażyć kuchnie, w których zapewniono miejsce do przygotowywania i spożywania posiłków.

Uwagę kontrolujących zwróciło zagrzybienie sufitów w łazience, o którym wspominali wychowankowie oraz bardzo niskie temperatury w pokojach podczas rozmów z wychowankami na drugim piętrze budynku. Do Dyrektora Placówki zwrócono się z pisemnym zapytaniem, jakie działania podejmowane są w celu likwidacji zagrzybienia i czy w najbliższym okresie planuje się wymianę okien w pomieszczeniach o bardzo niskiej temperaturze lub termomodernizację budynku /**akta kontroli 225**/. Dyrektor Placówki, pani Barbara Nalińska opisała kontrolującemu szereg prac wykonanych w celu likwidacji zagrzybienia oraz przedstawiła pismo, z jakim zwróciła się do Prezydenta Miasta Elbląga o przeprowadzenie remontu generalnego budynku przy ul. Chrobrego 4 – wyjaśnienia wraz pismem do Prezydenta Miasta stanowią **akta kontroli str. 226-229**. Ustalono, że do dnia zakończenia kontroli nie wpłynęło do Placówki stanowisko Prezydenta Miasta Elbląga w tej sprawie.

Ustalono ponadto, że w czerwcu 2017 roku wśród wychowanków Placówki przeprowadzono anonimową *Ankiętę poziomu satysfakcji wychowanka*, dotyczącą jakości świadczonych usług, opieki i wychowania. W badaniu tym wzięło udział 21 wychowanków, którzy w zdecydowanej większości pozytywnie wypowiedzieli się na temat warunków w CSPOW, świadczonej pomocy i udzielanego wsparcia /**akta kontroli 230-235/**.

V. Uwagi i wnioski

Mając na względzie fakt, iż w toku kontroli pracownicy Wydziału Polityki Społecznej porozmawiali z większością wychowanków SCPOW, a wychowankowie ci nie wnieśli skarg pod kątem sprawowanej przez pracowników opieki, podkreślić należy pozytywną rolę specjalistów i wychowawców w udzielaniu pomocy i wsparcia.

Jednakże biorąc pod uwagę prośby wychowanków dotyczące uwzględnienia ich potrzeb w zakresie wyższego kieszonkowego, a także realną wartość pieniądza w stosunku do aktualnych cen, rekomenduje się podjąć dalsze działania w porozumieniu z organem prowadzącym, w celu zwiększenia kwoty pieniężnej do własnego dysponowania.

Należałoby również rozważyć możliwość udzielenia wsparcia w postaci dodatkowych zajęć (korepetycji) szczególnie z przedmiotów ścisłych, w sytuacji gdy w Placówce nie ma osoby mogącej udzielić stosownej pomocy w nauce.

Warto byłoby, wspólnie z wychowankami, przedyskutować kwestie związane z żywnością, włączyć ich do ustalania list zakupowych, uwzględniając w miarę możliwości ich preferencje i upodobania kulinarne, nie tylko w weekendy.

W związku z sygnałami o „gubieniu się” odzieży oddawanej do pralni, należałoby opracować bardziej skuteczny system przekazywania i odbierania pranych ubrań.

Jednocześnie, w opinii organu nadzoru wyniki kontroli przeprowadzonych w lutym i marcu br. w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 2 w Elblągu oraz Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 1 w Elblągu (to jest jednostkach kierowanych przez tego samego Dyrektora co Socjalizacyjna Całodobowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Elblągu) pozwalają wyciągnąć wniosek, iż stwierdzone uchybienia i nieprawidłowości mogą mieć ścisły związek z liczbą dzieci przebywających w SCPO-W oraz rozmieszczeniem grup w trzech różnych lokalizacjach (I piętro, II piętro oraz grupa usamodzielnienia w skrzydle II piętra). Wielkogabarytowość budynku oraz jego „internacki” charakter nie sprzyjają tworzeniu domowego klimatu, co (w mniejszym lub większym stopniu) udało się stworzyć w 14-osobowych placówkach funkcjonujących na terenie tej samej posesji.

Ponadto, mając na względzie fakt, iż budynek wymaga bardzo dużych nakładów finansowych (związanych zarówno z termomodernizacją budynku, naprawą dachu, stałym odgrzybianiem i bieżącymi remontami) a także specyficzne problemy wynikające właśnie z braku domowego charakteru Placówki, rekomenduje się rozważyć możliwość wcześniejszego niż zakreślono przepisami art. 230 ust. 1 ustawy, przekształcenia jednostki w samodzielne, odrębne 14-osobowe placówki.

VI. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Każdorazowo uzasadniać zwiększenie wysokości kwoty pieniężnej do własnego dysponowania. Termin realizacji: na bieżąco.
2. Przestrzegać bezwzględnie zakazu palenia tytoniu na terenie Placówki. Termin realizacji: niezwłocznie.
3. Zapewniać dzieciom odpowiednią ilość i jakość wyżywienia, uwzględniając liczbę dzieci przebywających w poszczególnych grupach oraz ich wiek i zapotrzebowanie energetyczne. Termin realizacji: na bieżąco.
4. Bezwzględnie nie dopuszczać do sytuacji pozostawiania dzieci bez opieki. Termin realizacji: niezwłocznie.
5. Dbać o czystość języka w szczególności w komunikacji z dziećmi. W rozmowach na temat wychowanków nie stosować zwrotów mogących naruszać godność osobistą dziecka. Zachowywać stosowną dyskrecję. Termin realizacji: na bieżąco.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłonka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

Do wiadomości:

1. Pan Witold Wróblewski –Prezydent Miasta Elbląga

GŁÓWNY SPECJALISTA

Izabela Chojwańska

GŁÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Brewka